

Lønmodtagere øger deres samlede formue mere end selvstændige

Lønmodtagere har fra 2000 til 2016 oplevet en realstigning i den gennemsnitlige formue på 19 pct., mens selvstændiges formue i samme periode kun er steget med 2 pct. Den primære årsag til lønmodtagernes større stigning er, at mange lønmodtagere i dag sparer mere op til pension på grund af indførelsen af de "nye" arbejdsmarkedspensioner i 1987. Det viser en ny analyse fra ATP af formuen blandt lønmodtagere og selvstændige i alderen 35-64 år i hhv. 2000 og 2016.

I år 2000 udgjorde den gennemsnitlige formue for en lønmodtager 896.651 kr. Det svarede til 81 pct. af den gennemsnitlige formue for en selvstændig på 1.110.986 kr. I 2016 var lønmodtagernes gennemsnitlige formue steget til 1.065.936 kr. – svarende til 94 pct. af de selvstændiges formue.

Der er imidlertid stor spredning på de selvstændiges formuer, fordi nogle selvstændige har meget store formuer, og nogle få har store negative formuer. Selvstændige er derfor overrepræsenteret med omkring en faktor 2 i både det laveste og højeste formuedecil. Derfor er medianformuen også blevet beregnet – det vil sige den formue, den midterste person i fordelingen har. Sammenligner man i stedet udviklingen i medianformuen, så var forholdet mellem formuerne for løn-

Figur 1 – Ændringen i den gennemsnitlige samlede formue fra 2000 til 2016 opdelt på lønmodtagere og selvstændige i procent

Note: Figuren viser den reale stigning i gennemsnitsformuen fra 2000 til 2016 for aldersgruppen 35-64 år.

Kilde: ATP's beregninger, 2019, på data fra Danmarks Statistik og egne data.

modtagere og selvstændige anderledes på de to tidspunkter. I 2000 udgjorde lønmodtagernes medianformue 97 pct. af de selvstændiges, mens den i 2016 udgjorde 128 pct. Tendensen er således den samme uanset om man ser på gennemsnittet eller medianen – lønmodtagere har øget deres formuer mest i perioden.

Lønmodtagere har oplevet en stigning på alle alderstrin

Hvis man ser på ændringen i formuen på de enkelte alderstrin for de 35-64-årige

lønmodtagere og selvstændige fra 2000 til 2016, så tegner der sig et mønster, som det ses i Figur 1. Af Figur 1 fremgår det, at lønmodtagerne har oplevet den største relative stigning i deres formuer på alle de viste alderstrin, og at de har haft en positiv udvikling på alle alderstrin på nær for de 35-årige.

De selvstændige har derimod primært oplevet en stigning i den gennemsnitlige formue fra omkring 55-års alderen, hvor stigningerne ligner dem, lønmodtagerne

har haft. Faktisk er den gennemsnitlige formue faldet for selvstændige helt frem til 50-års alderen.

En naturlig forklaring på at lønmodtagerne på stort set alle alderstrin oplever en stigning i deres formue, er opbygningen af de nye arbejdsmarkedspensioner, som blev vedtaget med Fælleserklæringen i 1987. Mønsteret, der viser sig for de selvstændige, skal måske i højere grad forklares med, at sammensætningen af selvstændige har ændret sig, idet andelen af selvstændige, der ikke har ansatte, er steget. Selvstændige uden ansatte har i gennemsnit mindre formue end selvstændige med ansatte.

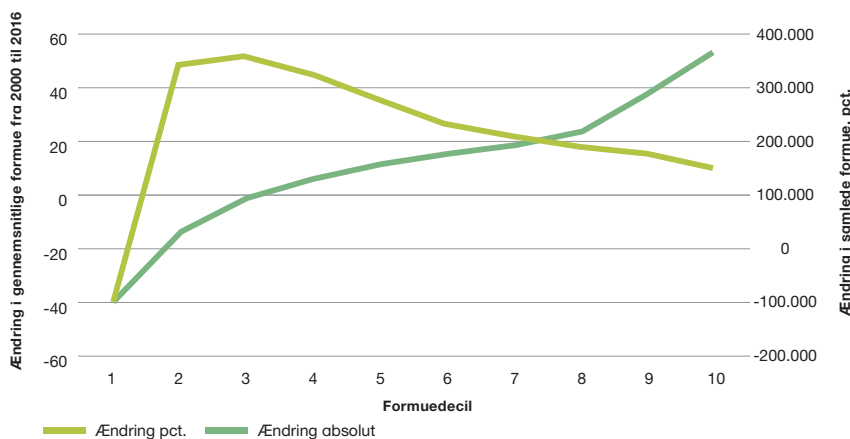
Lønmodtagere med de laveste formuer har oplevet de største relative stigninger

Opdeler man de 35-64-årige i 2016 i 10 lige store grupper efter størrelsen af deres samlede formue og opgør stigningen i formuen fra 2000 til 2016 relativt og absolut, så er billedet som i Figur 2. Figuren viser, at personerne med de højeste formuer har oplevet de største fremgange i formuen fra 2000 til 2016, men det er personerne med de laveste formuedeciler, der har oplevet de største relative fremgange. Udviklingen i den samlede formue i Figur 2 afspejler i høj grad udviklingen i pensionsformuerne. Det er kun i 9. og 10. formuedecil, at udviklingen i anden formue har været positiv i perioden (er ikke vist i figuren). En af forklaringerne på at anden formuen i gennemsnit ikke er steget i de første 8 formuedeciler er, at bruttogælden også er steget en del. Den stigende bruttogæld kan hænge sammen med, at de større pensionsopsparinger bevirker, at mange ikke føler det samme behov for at være gældfri i deres bolig når de når pensionsalderen.

Udsigt til stigende forskel

Når lønmodtagerne som gruppe har øget deres formue mere end selvstændige siden år 2000, skyldes det, at mange lønmodtagere i slutningen af 1980'erne blev omfattet af en arbejdsmarkedspension. I den såkaldte Fælleserklæringen

Figur 2 – Ændringen i formuen fra 2000-2016 opdelt på formuedeciler – absolut og pct.

Note: Figuren viser den absolutte og procentuelle reale stigning i gennemsnitsformuen fra 2000 til 2016 opdelt på formuedeciler.

Kilde: ATP's beregninger, 2019, på data fra Danmarks Statistik og egne data.

fra 1987 blev der indgået en treparts-aftale mellem arbejdsmarkedets parter og Schlüter-regeringen, som blev startskuddet til indførelsen af arbejdsmarkedspensioner. Aftalen betyder, at de fleste lønmodtagere i dag sparer 12 pct. eller mere af deres løn op til pension. Selvstændige er derimod ikke omfattet af nogen former for obligatorisk pensionsopsparing, og derfor er der ikke noget, der tyder på, at de vil øge deres

opsparing lige så meget som lønmodtagerne fremover.

ATP's analysechef Michael Jørgensen siger om analysen og perspektivet:

”Analysen viser, at indførelsen af arbejdsmarkedspensioner for mellemlønløjerne i 1987 for alvor begynder at slå igennem, når man sammenligner formuerne i årene 2000 og 2016.

Opbygningen af de ”nye” arbejdsmarkedspensioner

I slutningen af 1980'erne stod store dele af det private arbejdsmarked og dele af de LO-organiserede offentligt ansatte – i alt ca. to tredjedele af arbejdsstyrken – uden en arbejdsmarkedspension. Det var især ufaglærte på det private og offentlige arbejdsmarked samt faglærte på det private arbejdsmarked, der ikke var omfattet af en arbejdsmarkedspension.

Derfor fremlagde LO i 1985 et forslag til en pensionsreform, som i 1987 udmøntede sig i Fælleserklæringen. Fælleserklæringen sørgede for, at der blev opbygget arbejdsmarkedspensioner for store dele af de grupper, der endnu ikke var omfattet af en arbejdsmarkedspension. Det var dog først under overenskomstforhandlingerne i 1989 og i 1991, at man vedtog opbygningen af de nye arbejdsmarkedspensioner. I 1989 gjaldt det de ufaglærte i den offentlige sektor, og i 1991 gjaldt det både de faglærte og de ufaglærte i den private sektor. Pensionsbidragene var i starten meget beskedne – kun 0,9 pct. af lønnen (1993). I løbet af 1990'erne og starten af det nye årtusinde blev ordningerne udbygget, og bidragsprocenten nåede i 2009 op på 12 pct., som var målsætningen for de ”nye” ordninger.

Vi kan i fremtiden forvente, at lønmodtagerne vil øge deres formue mere end selvstændige, fordi de relativt nye arbejdsmarkedspensioner først er fuldt modnet på indbetalingssiden i 2060. Lønmodtagerne kan derfor se frem til stigninger i deres pensionsformuer i de kommende årtier, mens der ikke er noget, der tyder på, at de selvstændige vil opleve tilsvarende stigninger i deres formuer, da de ikke er omfattet af arbejdsmarkedspensionerne.”

Sådan er der regnet

Udviklingen i den samlede formue fra 2000 til 2016 er opgjørt som summen af pensionsformuen (efter 40 pct. skat) + nettoformuen, opgjørt hos Danmarks Statistik (aktiver – passiver). Opgørelsen er således en tværsnitsopgørelse. Pensionsformuen i år 2000 er beregnet på baggrund af pensionsformueindberetningen til velfærdskommissionen inkl. Imputationer af de manglende indberetninger. Derudover er indsamlet oplysninger fra ATP, LD, SP, SUPP og lavet imputationer af tjenestemandspensioner.

Alle formuer er omregnet til 2016-kroner med prisindekset. I perioden 2000 til 2016 steg prisindekset med 31,6 pct., så udviklingen afspejler den reale udvikling i formuerne.

Opdelingen i selvstændige, lønmodtagere og ”andre” sker på baggrund af den primære tilknytning de seneste 10 år – gruppen ”andre” indgår ikke i opgørelserne. Yngre personer vil i højere grad have været under uddannelse 10 år tilbage i tid, derfor indgår der kun personer i analysen, som var 35-64 år i hhv. 2000 og 2016.

De allerstørste og mindste formuer er fjernet, for at de ikke skal påvirke gennemsnittene for meget. Der er fjernet nettoformuer mindre end -2 mio. kr. og formuer større end 8 mio. kr. svarende nogenlunde til 1. og 99. percentilerne.

I opgørelsen af anden formue indgår egenkapitalen i virksomheden ikke, men stort set alle andre formuetyper indgår. Det betyder, at de selvstændiges formueniveau undervurderes. Analysens fokus er dog på den relative udvikling i den samlede formue, og derfor har det ikke den store betydning for analysen, da egenkapitalen hverken indgik i år 2000 eller 2016.